Nr. 19 Vilnius 1938 m. rugsėjo 13 d. I metai

ŪKININKAS

::: SAVAITINIS „AIDO" PRIEDAS ŪKININKAMS :::

Ūkininkai, neparduokite savo žemės

Mūsų ūkininkai šiandieną jau taip mažai turi žemės, kad rodosi, negalėtų būti ir kalbos apie jos pardavimą svetimiesiems. Tačiau dar ir dabar pasitaiko dažni atsitikimai, kad mūsų ūkininkai, tai viename tai kitame kaime parduoda savo žemę arba jos dalį. Ir deja, lietuviai ūkininkai, dėl šiandieninių sąlygų, negali tos žemės nupirkti iš savo kaimynų lietuvių. Todėl parduodama žemė atitenka svetimiesiems. Tokiu būdu lietuviai netenka ne tik tos žemės, bet dar susilaukia svetimų kolonistų, kurie visur spraudžiasi mūtų tarpan, kur tik yra laisva žemės pėda. Mūsų ūkininkai dažnai žemę parduoda bėdos spiriami, norėdami sumokėti skolas, arba išmokėti šeimos nariams dalis. Kiti dar parduoda savo ūkius, manydami nusipirkti žemės kitoje vietoje pigiau ir daugiau. Tačiau, taip elgdamiesi, ūkininkai beveik visada skaudžiai apsivilia. Nes pardavę sako ūkius vienoje vietoje, negauna leidimų nusipirkti žemės kitur, ir tada lieka visai be žemės. Ūkininkas gi be žemės, tai ir be duonos — elgeta.

Žinant šių dienų žemės ir apskritai nejudomo turto pirkimo sąlygas mūsų krašte, reikia būti mums daug gudresniems ir atsargesniems su to turto pardavimu. Jeigu kas yra nelaimės prispirtas parduoti savo ūkį, reikia su tuo neskubėti ir dar reikia išmėginti visas kitas galimybes tai nelaimei prašalinti. Gal gi geri kaimynai padėtų, paskolintų pinigų skolai grąžinti, mokesčiams sumokėti ar dalis šeimos nariams sumokėti. Gal gi už metų kitų, gerai prisispaudus, rūpestingai padirbėjus, galima būtų ir kaimynams skolas susimokėti ir ūkis būtų išsaugotas nuo pardavimo.

Pasitaiko dažnai, kad vienturtis išėjęs užkuriomis (į žentus) arba vienturtė ištekėjus kur kitur, parduoda ūkį savo gimtinėje, nes turint žemę dviejose vietose, labai nepatogu ją dirbti. Anksčiau vienoje vietoje pardavus, buvo galima nevaržomai nusipirkti žemės kitoje vietoje, arčiau namų. Bet dabar, pakitėjus toms sąlygoms, reikia stengtis, jeigu kas turi du ar tris žemės sklypus įvairiose vietose, neparduoti jų nė vieno. Geriau išnuomoti arba pačiam dirbti, jeigu yra nepertoli nuo namų. Ateityje tie žemės sklypai pačiam ūkininkui bus labai reikalingi ir galima bus juos tiksliai išnaudoti, pav., padalyti po sklypą savo vaikams. O jau kartą ūkį pardavus vargu, ar kada nors galima bus jį įsigyti.

Jei jau kas neturi kitos išeities ir yra priverstas savo žemę parduoti, tai nors reikia stengtis, kad ji atitektų lietuviui. Gal gi retam pasisektų gauti ir leidimą žemei pirkti.

Taip pat, kaip su žeme, reikia elgtis ir su namais miesteliuose, kuriuos ūkininkai dažnai parduoda žydams. Žodžiu, jokio nejudomo turto lietuviai neprivalo užleisti kitiems. Ir, be to, dar privalo išnaudoti visas galimybes, kad galima būtų to turto daugiau įsigyti. Nes priešingu atveju, už keleto desetkų metų pusė mūsų ūkininkų liktų visiškai be žemės ir būtų priversti kitiems bernauti ar eiti elgetauti. Todėl jau dabar reikia suprasti ir įvertinti tą pavojų, kuris mūsų ūkininkams gresia ateityje — netekti žemės. Patys negalime daugiau prisipirkti žemės, tai bent ir savosios kitiems neparduokime. Neparduokime už jokius pinigus!

Ving.

ŪKIŠKOS NAUJIENOS

LIETUVOS VALSTYBĖJE

Padidėjo indėliai bankuose

Kauno bankų ir taupomųjų valstybės kasų indėliai š. m. rugpiūčio 1 d. pasiekė 204 mil. lt., o pernai per tą patį laiką buvo pasiekę 164 mil. lt. Visose Lietuvos kredito įstaigose indėliai padidėjo apie 10%, o smulkaus kredito kasose — apie 14%. Atitinkamai padidėjo ir išduotos paskolos ir diskontas. Septynių prekybinių Kauno bankų ir Žemės Banko tikrasis pelnas šiemet siekia 419.650 lt., o pernai per tą patį laiką siekė 133.910 lt.

Bandomos amerikoniškos obelų atmainos

Šiemet pavasarį iš Amerikos buvo pargabenta Lietuvon amerikos obelų atmainų skiepų. Tie skiepai pasodinti gerai prigijo ir auga. Šį rudenį taip pat norima didesnį kiekį medelių išrašyti iš Š. A. J. Valstybių. Vienų—dvejų metų skiepelis, pargabentas iš Amerikos Lietuvoje kaštuoja 6 — 7 litai. Tokiu būdu norima išmėginti kai kurias gerąsias Amerikos obelų atmainas Lietuvos klimato sąlygose ir, jeigu pasirodytų tinkamos, būtų jos išplatintos visoje Lietuvoje.

Galima būsią Lenkijon eksportuoti žuvis ir obuolius

Ryšium su vedamomis Lietuvos-Lenkijos prekybos derybomis Lietuvos prekybininkai tiria, ką būtų galima eksportuoti iš Lietuvos Lenkijon. Dabar dar paaiškėjo, kad Lietuva galėtų be kitų gaminių dar eksportuoti Lenkijon žuvis ir obuolius. Žuvų Lietuva galėtų eksportuoti kas savaitė po 10.000 kg. Taip pat šiemet būtų galima daug eksportuoti ir obuolių, nes Lenkijoje buvo labai blogas obuolių derlius. Bet, žinoma, tas eksportas bus galimas tik, sudarius abiem valstybėm prekybos sutartį.

MŪSŲ KRAŠTE IR KITUR

Alaus varyklos ir alaus suvartojimas Lenkijoje

Lenkijoje šiuo metu veikia 145 didesnės ir mažesnės alaus varyklos. Iš jų 6 didžiausi alaus fabrikai patenkina savo gamyba pusę viso krašto alaus suvartojimo. Visos Lenkijos alaus varyklos galėtų daug daugiau pagaminti alaus, nei dabar jo pagaminama. Bet esant krašte mažam alaus suvartojimui, varyklų gamybinis pajegumas lieka kaip reikiant neišnaudotas.

Lenkijos gyventojai alaus suvartoja labai maža, palyginus su kitais Vakarų Europos kraštais. Pavyzdžiui, vienam gyventojui vidutiniškai per metus alaus tenka: Belgijoje 220 litrų, Anglijoje — 160 ltr., Vokietijoje — 125 ltr., Čekoslovakijoje — 70 ltr., Austrijoje — 30 ltr., o Lenkijoje tik apie 3 ltr.

Alaus gamyba krašte turi didelės reikšmės žemės ūkiui, nes alaus gaminimui daug suvartojama aukščiausios rūšies miežių ir apynių.

Kadangi Lenkijoje yra labai mažas alaus suvartojimas, tai ir jo gamyba yra siaura. Todėl daug miežių tenka eksportuoti į kitas valstybes, neatsižvelgiant į jų pigias kainas.

Lenkijoje auginamos vynuogės

Lenkijoje vynuogės pradėta auginti platesniu mastu tik prieš 9 metus. Anksčiau jas augino tik amatoriai savo reikalams. Tiek vynuogių vynas tiek pačios vynuogės iki šiol Lenkijon gabenamos iš užsienio. Tačiau dabar Lenkijoje yra vynuogynais užsodinta apie 180 ha, kurie per metus duoda apie pusę milijono kg vynuogių. Lenkijoje vynuogės auginamos daugiausia Podolijoje ir Pokuciuje, kur yra šiltesnis klimatas. Ateityje manoma vynuogių auginimą labiau išplėsti, kad būtų iš ko pasigaminti ir lenkiško vyno, kurio dabar dar nėra visiškai prekyboje. Vynuogės iki šiol suvartojamos kaip vaisiai, neperdirbtos į vyną.

Jau nustatytos aliejinių augalų sėmenims pastovios kainos

Aliejinių augalų sėklų prekybos centralė jau susitarė su aliejaus fabrikų sąjunga dėl šių metų aliejinių augalų sėklų kainų. Pagal tą susitarimą š. m. rugsėjo mėnesiui nustatytos tokios kainos už 100 kg sėklos: linų sėmenų 40 auks., kanapių sėmenų 29,60 auks. Vėliau kas mėnuo linų sėmenų kainos pabrangs 1 auks. už 100 kg net iki gruodžio mėnesio pabaigos, o pradedant sausio mėnesiu iki pavasario linų sėmenų kainos pabrangs kas mėnuo po 50 sk. už 100 kg. Kanapių sėmenų kainos visą laiką turės pabrangti vienuodai, kas menuo po 60 sk, už 100 kg. Pagal šį susitarimą, pavyzdžiui, sėmenų kainos turėtų būti tokios: rugsėjo mėnesį 40 auks., spalių mėn. 41, lapkričio 42 auks., gruodžio 43 auks., sausio 43,50 auks., vasario 44 auks., kovo 44,50 auks. ir t. t.

Anglų ir Olandų pirkliai domisi Lenkijos svogūnais

Nesenai atvyko Lenkijon Londono ir Roterdamo daržovių pirklių urmininkų delegacija, kuri nori čia pirkti didelį kiekį svogūnų. Ši delegacija tariasi tuo reikalu su Lenkų Daržovių Gamintojų Sąjunga. Manoma, kad pirmoji užpirkta svogūnų partija būsianti apie 1000 vagonų.

Nusikaltėliai iš kaimo

Teisingumo Ministerija jau keletą metų skelbia statistinius davinius apie nusikaltimus, nurodydama koks luomas daugiausia duoda nusikaltėlių. Iš tų davinių paaiškėja, kad daugiausia įvairios rūšies nusikaltėlių yra kilę iš kaimo. Kitaip tariant, Lenkijoje kaimo žmonės dažniausiai nusikalsta, tai yra, daugiausia jų sėdi kalėjimuose, daugiausia jie turi teismų ir pabaudų. Būtent, 1934 m. 68% kalinių buvo kilę iš kaimo, o 1935 m. kaimiečiai kaliniai sudarė 67,15% visų kalinių, 1936—66%. Daugiausia kalinių duoda mažažemiai ūkiai. Būtent: 1934 m. 18% kalinių turėjo 5 ha žemės, 1935 m. jų skaičius sumažėjo iki 16% ir 1936 — 13%. Moterys kalinės, kilusios iš kaimo, sudaro beveik 50% visų kalinių moterų. Kaip matome, kaliniai, kilę iš kaimo, pamažu, iki 1936 m. pradėjo mažėti. Sumažėjo, turbūt dėl to, kad truputį pagerėjo gyvenimas. Reikia manyti, kad daugiausia kaimo žmonių sėdi kalėjimuose už įvairius miško „vogimus" ir panašius valstybinio turto išnaudojimus, be to, už įvairius susimušimus, administracinės valdžios nubaudimus ir t.t.

Baigiasi nafta?

Kaip žinoma, Lenkija turi naftos šaltinius. Tie šaltiniai buvo gana turtingi ir Lenkija jais gerėdavosi, nors visi naftos šaltiniai randasi ukrainiečių gyvenamuose vietose. Iki šiol Lenkija didelius naftos kiekius eksportuodavo užsienin ir už tai gaudavo daug pinigų. Bet štai lenkų spauda praneša, kad naftos gamyba smarkiai mažėja. 1928 m. buvo pagaminta 664 tūkstančiai tonų naftos, o jau 1937 m. tiktai 456 tūkstančiai tonų. Šiemet birželio mėnesį naftos gauta dar mažiau ir jau ne tik kad nebuvo galima eksportuoti, bet dar reikėjo atsivežti iš užsienio. Taigi Lenkija jau naftos neeksportuoja, bet pradeda importuoti. Prisiminus, kad Lenkijos prekybos balansas yra neigiamas, šis reiškinys padėtį dar labiau pablogins.

Karo reikalams

Neseniai Ministerių Kabinetas nutarė vieną svarbų parėdymą, kuris ūkininkus tam tikrose aplinkybėse labai suvaržys. Būtent, nuturta, kad visi ūkininkai, žemės ūkių nuomotojai ir valdytojai, valdžiai įsakius, visą savo gamybą turi pritaikinti pagal valstybės reikalus.

Durpynai Lydos apylinkėje

Padarius geologinius tyrimus Lydos apylinkėse, surasta dideli durpynų plotai, kurie yra geros rūšies. Pagal apytikrius apskaičiavimus tuose durpynuose galima pagaminti apie 2 milijardus tonų durpių kurui. Jeigu tie durpynai būtų tinkamai išnaudoti, tai galėtų duoti daug energijos, kuri būtų galima suvartoti įvairiems pramonės tikslams. Juo labiau tie durpynai būtų naudingi, jeigu Lydos apylinkės turėtų sąlygas išplėsti pramonės įmones.

Kaip fabrikuose gaminamas alus

Ūkininkui pravartu pažinti gerai ne tik žemės ūkį ir išmokti pavyzdingai ūkininkauti, bet taip pat įdomu ir naudinga susipažinti, kaip, pavyzdžiui, iš miežių ir apynių gaminamas alus, iš cukrinių runkelių—cukrus, iš bulvių ar grūdų — spiritas ir t.t. Tas ūkininkui įdomu todėl, kad šiuos produktus pats ūkininkas vartoja ir dažnai nežino, iš ko ir kaip jie pagaminti. O kai ūkininkas kur nors sužino, kad tie, taip plačiai vartojami ir brangiai perkami gaminiai produkuojami ne iš ko kito, o tik iš žemės ūkio vaisių—grūdų ar bulvių, tai jam dar įdomiau pasidaro, kaip vyksta tas jų perdirbimas.

Šį kartą trumpais bruožais nupasakosime, kaip pagaminamas fabrikacijos būdu tikrasis alus. Tiesa, ir mes patys dažnai pasidarome naminio alaus, bet tai, toli gražu, mūsų naminiam alui iki tikrojo alaus.

Mokslas liudija, kad alus buvo žinomas ir plačiai vartojamas dar labai tolimoje senovėje. Babilonijoje jis buvo plačiai vartojamas jau 7000 metų prieš Kristaus gimimą. Ir visur ten, kur buvo geriau išsivystęs žemės ūkis, buvo gaminamas tokiu ar kitokiu būdu ir alus. Pradžioje, žinoma, alus buvo gaminamas tik naminiu būdu, vėliau atsirasdavo vis didesnės alaus gamyklos, kurios išsivystydavo į tikrus alaus fabrikus. Pavyzdžiui, Lenkijoje jau XV amžiuje buvo susidaręs alaus gamintojų cechas (draugovė). XVI amžiuje buvo išgarsėjęs Lenkijoje Garvolino, Vareckо, Bžežanų, Krokuvos ir Pamarės alus. XIX amžiuje alaus gamyba, kaip ir kitos pramonės šakos, atsirėmė ant moksliškų pagrindų ir buvo sumodernizuota. Tada atsirado dideli alaus gamybos fabrikai, kurių technika iki šių dienų dar labiau ištobulinta.

Alus gaminamas iš dviejų žemės ūkio gaminių — iš miežių ir apynių. Be to, dar čia įeina vanduo. Alaus gamybos paslaptis yra tame, kad krakmolas, kuris yra miežių grūduose, daiginimo būdu paverčiamas cukrum. Tas cukrus vėliau mielių pagalba (fermentacija) paverčiamas dalinai į alkoholį, o dalinai į angliarūgštį.

Senovėje alus buvo gaminamas iš įvairių grūdų: kviečių, miežių, prosų, ryžių ir t.t. Dabar alaus fabrikai alų gamina tik iš aukščiausios rūšies miežių. Miežiai tinka geram alui tik tam tikrų atmainų: Isaria, Danubia, Hanna. Toki miežiai privalo turėti stambius grūdus su lygia, ploną plėvele — kuodaugiausia krakmolo ir kuomažiausia baltymų. Jie turi būti sausi, nesulyti, gerai išrūšiuoti, jokiu būdu nepritukę ir privalo gerai dygti. Lenkijoje geriausius miežius alui gamina Poznanės kraštas. Kad ir geriausi būtų miežiai, vistiek juos fabrike dar kelius kartus išvalo, perleisdami per valomąsias mašinas ir trijerius. Trijeriai surūšiuoja grūdus pagal didumą. Alui tinka I ir II miežių rūšis, kitos rūšys esti fabriko atgal parduodamos ūkininkams gyvuliams pašarui.

Dažnai dideli alaus fabrikai perka kasmet po kelius šimtus vagonų geriausių miežių. Tokiuose fabrikuose esti įtaisyti automatiški elevatoriai grūdams semti iš vagonų. Tai yra stori lankstūs metaliniai vamzdžiai, kurių galai įstatomi į vagonus ir paleidžiamos siurbiančios orą pompos, varomos motorais.

Tokia viena pompa per 40 minučių išsiurba visą vagoną (15 tonų) miežių ir pervaro juos į sandėlį.

Kaip jau minėjome, pirmiausia miežių grūdai fabrike gerai išvalomi ir išrūšiuojami. Vėliau jie sudaiginami specialiai įrengtuose daigyklose. Daigyklose išmirkyti miežiai patiesiami ant betoninio ar akmeninio pado, kur pamaži pradeda dygti. Daiginant miežius, dažnai jie perkasami ir apverčiami iš apačios viršun, kad visi vienodai sudygtų. Dygimas vyksta iki 7—8 dienų. Kai miežiai sudygsta ir išleidžia šakneles, tada jie gyvena: diastazai anksčiau netirpstantį vandenyje grūdų krakmolą paverčia tirpstančiu salyklu, kuriame yra daugiausia cukraus. Kai jau dygimo procesas pasiekia reikalingą laipsnį, tada jis pertraukiamas. Salyklas džiovinamas ant tam tikrų geležinių sietų, leidžiant per juos karšto oro srovę. Paskui taip išdžiovinti sudygę miežiai perleidžiami per tam tikras mašinas, kurios nutrina nuo grūdų visus diegus ir šakneles. Tie diegai yra labai geras ir sveikas pašaras, ypač melžiamoms karvėms. Taip išdžiovinti ir nuvalyti miežiai nuo diegų ir šaknelių vadinasi salyklas. Dabar jie stambiai sumalami tam tikrame malūne, kuris yra čia pat fabrike. Toliau stambiai sumalti salyklo miltai kartu su vandeniu supilami į milžiniškus, varinius, sandariai uždarytus katilus ir juose ilgai verdami ir šutinami. Tokiu būdu iš salyklo išsiplaudžia visas saldumas, kuris ištirpsta vandenyje, kaip cukrus. Pasilieka tik grūdų plėvelės ir šiek tiek netirpstančių liekanų. Dabar neištirpusios dalys filtrais atskiriamos nuo nuoviralo (ekstrakto) ir pašalinamos. Šios netirpstančios liekanos ir plėvelės gerai tinka gyvuliams pašarui.

Tas salyklo nuoviralas turi gintarinę spalvą ir smarkiai putoją. Į šį nuoviralą dabar dedama apyniai ir vėl virinama per 2 val. Apyniai alui suteikia ne tik malonų kartumą, bet taip pat jie turi didelės reikšmės alaus konservacijai—apsaugo alų nuo gedimo. Apyniuose svarbiausias yra, t. v., lupulinas, kuris yra geltonos spalvos, krištalų pavidale, apačioje apynių bukučių lapelių. Geriausi apyniai užauga Čekoslovakijoje, bet ir Lenkijoje Lublino vaivadijoje ir Valuinėje užauga geri apyniai.

Darbšti lietuvaitė — linų rovėjėlė tautiškuose rūbuose

Išvirus apynius su pirmykščiu nuoviralu, skystimas per filtruojamas ir supilamas į didelius ąžuolinius, aliuminiaus ar geležinius baseinus, kurių sienos esti aplietos mamutine mase. Ataušus tam skystimui, į jį įdedama tam tikrų alaus mielių kultūrų. Tos mielės yra auginamos labai atsargiai, kad jos neužsikrėstų kitomis mielėmis, laukinėmis, kurių visur yra ore.

Dabar prasideda alaus fermentacijos procesas: mielės besidaugindamos aluje cukrų paverčia į alkoholį ir angliarūgštį. Per 8 – 12 dienų fermentacijos procesas baigiasi; putos ant alaus nusėsta. Fermentacija vyksta dideliuose, specialiai mašinomis šaldomuose rūsiuose, kur temperatūra yra pastovi — 4—5°C. Fermentacija vyksta atviruose, neuždarytuose baseinuose.

Kai fermentacija pasibaigia, mielės apmiršta ir nusėda ant baseino dugno. Tada alus perfiltruojamas ir supilstomas į didelius ąžuolinius bosus (1 bosan telpa 10.000 litrų), kuriuose pamaži vyksta dar antrinė alaus fermentacija. Tie bosai arba aliuminiaus cilinderiai turi būti sandariai uždaryti. Alus juose pastovėjęs 3—6 mėnesius pasidaro tinkamas gerti.

Taip pagamintas alus dar kartą perfiltruojamas sandariai uždarytuose vamzdžiuose, kad niekur nesusisiektų su oru ir automatiškai vamzdžiais išpilstomas į statinaites ar butelius. Statinės, prieš alų pilant į jas, išliejamos iš vidaus karšta juoda derva, kad alus niekur nesusisiektų betarpiai su medžiu. Buteliai su alum sterilizuojami, kad alus ilgai galėtų stovėti, negestų.

Alaus gamybai turi būti labai švarus ir geras vanduo, turįs nei per daug nei per maža mineralinių druskų, nes priešingu atveju vandens skonis atsiliepia alaus skonyje.

Alaus gamyba yra kur kas brangesnė ir sudėtingesnė, negu spirito gamyba. Todėl gerą alų gali pagaminti tik labai dideli fabrikai, kurie turi labai tobulus įrengimus ir gerus specialistus.

Agr. M. Č.

Žemaičių ūkio paroda

Kiekvienoje valstybėje, kiekviename krašte, kur tik vyksta pažanga, ruošiamos įvairios parodos. Parodoje išstatomi įvairiausi dalykai, eksponatais vadinami. Jeigu esti pramonės paroda, tai išstatomi įvairiausi pramonės gaminiai — eksponatai, o jeigu žemės ūkio — tai ūkininkų pagaminti eksponatai. Parodoje kiekvienas dalyvis paprastai parodo geriausius savo eksponatus, kurie žiūrovus nustebintų, už kuriuos savininkas galėtų susilaukti pagyrimo arba ir dovanų. Dėl to paroda ir parodo, ką eksponatų savininkai sugeba padaryti, nuveikti, kokią jie yra padarę pažangą, kokį tobulumo laipsnį yra pasiekę. Žodžiu, per parodą, kaip ant delno, matome, ko verti tie žmonės, kurie išstatė savo eksponatus, ką jie sugeba ir kas jiems darytina, kad pasiektų tinkamesnį lygį.

Tais pačiais tikslais labai dažnai yra ruošiamos parodos ir Lietuvos Valstybėje. Bet kadangi Lietuva yra žemės ūkio kraštas, tai dažniausiai čia daromos žemės ūkio parodos. Kasmet kuriame nors didesniame Lietuvos mieste ruošiamos rajoninės žemės ūkio parodos, kurios pavaizduoja tik tam tikro rajono žemės ūkio pažangą. Kas kelinti metai ruošiama visuotinė paroda, apimanti visos valstybės ūkį.

Šiemet rugsėjo 3—4 dieną rajoninė žemės ūkio paroda įvyko Telšiuose. Ji dar vadinama Žemaičių Paroda, nes įvyko Žemaitijoje kurią sudaro 4 apskritys: Telšių, Kretingos, Tauragės ir Raseinių. Paroda pavyko labai gerai. Per dvi dienas parodą aplankė apie 45 tūkstančiai žmonių, daugiausia, žinoma, ūkininkų—žemaičių, kurie suvažiavo į savo krašto pirmąją parodą iš visų minėtų 4 apskričių. Čia prie progos tenka priminti, kad šioje parodoje labai norėjo dalyvauti ir Vilniaus krašto ūkininkai. Tam tikslui buvo pradėta ruošti ekskursija. Tačiau dar ligi šiol negauta leidimo.

Paroda buvo padalyta į keletą skyrių: 1) gyvulių skyrius, 2) smulkiųjų žemės ūkio šakų skyrius, 3) pramonės ir statybos, 4) namų pramonės ir 5) jaunųjų ūkininkų ratelių skyrius. Gyvulių skyriuje buvo išstatyta vien arklių net 115. Žemaičiai yra žinomi kaip puikių, lietuviškų žemaitukų augintojai. Jie sugeba išauginti geriausių veislių arklius. Tai vaizdžiai parodė ir ši paroda. Iš pristatytų arklių buvo net 83 premijuoti, būtent, paskirta: 9 aukso medaliai, 9 sidabro medaliai, 16 pirmojo laipsnio pagyrimo lapų, 24 antrojo laipsnio ir 29 trečiojo laipsnio pagyrimo lapai. Be to, ūkininkai už savo arklius dar gavo 3135 litus piniginių premijų. Raguočių parodoje buvo išstatyta apie 175. Jų savininkai gavo 2 aukso medalius už bulius reproduktorius, vieną aukso medalį už geriausią karvę, kuri duoda daugiau, kaip 6000 litrų pieno per metus, pagamindama apie 260 kg. riebalų. Be to, gauta dar 5 sidabro medaliai, 18 pirmojo laipsnio, 29 antrojo laipsnio ir 34 trečiojo laipsnio pagyrimo medaliai. Atskirai dar apdovanoti ir galvijų prieauglio augintojai, už kuriuos išdalinta 42 įvairios premijos ir 840 litų dovanų. Nemaža buvo išstatyta ir avių, už kurias paskirta 2 sidabro medaliai, 6 pirmojo laipsnio pagyrimo lapai, 8 antrojo ir 4-trečiojo. Už išstatytas kiaules 2 eksponentams paskirti du sidabro medaliai, 7 pirmojo laipsnio pagyrimo lapai, 5 antrojo ir 5-trečiojo. Per šią parodą žemaičiai parodė, kad jie yra geri gyvulių augintojai ir kad per 20 nepriklausomo gyvenimo metų jis padarė labai didelę pažangą.

Smulkiųjų žemės ūkio šakų skyriuje buvo pavaizduota žemaičių sodininkystė, daržininkystė, bitininkystė, kailiniai žvėrys ir paukštininkystė. Jas atstovavo beveik 40 eksponatų. Ypač gausus ir gražus buvo paukštininkystės skyrius, kuriame buvo parodyta keliosdešimtys dėsliausių vištų lizdų. Už smulkių ūkio šakų eksponatus išduoda 3 aukso ir 5 sidabro medaliai, 20 pirmojo laipsnio, 26 antrojo ir 27 trečiojo laipsnio pagyrimo lapai ir dar 1470 litų piniginių dovanų.

Pramonės ir statybos skyrius buvo turtingas ir įdomus. Labiausiai pasižymėjo žemaičiai pramoninkai, kurie dideliu spartumu žengia į priekį, savo gaminiais aprūpindami ne tik Žemaitiją, bet ir kitas Lietuvos sritis. Šio skyriaus dalyviai gavo 9 aukso ir 8 sidabro medalius, 9 pirmojo, 3 antrojo ir 1 trečiojo laipsnio pagyrimo lapus.

Namų pramonės skyriuje buvo išstatyta 3000 eksponatų 96 savininkų. Šis skyrius laimėjo net 63 premijas: 2 auksiniu ir 7 sidabro medalius, 5 pirmojo, 8 antrojo ir 21 trečiojo pagyrimo lapus. Šiame skyriuje buvo išstatyta daug baldų, įvairiausių įrankių, audinių, papuošalų. Visi šio skyriaus eksponatai rodė, kad žemaičiai yra menininkai ir gabūs meisteriai.

Labai turtingas, jaukus ir įdomus buvo Žemaitijos Jaunųjų Ūkininkų Ratelių skyrius. Jie šioje parodoje buvo įrengę atskirą, turiningą ir gražų paviljoną, priešais kurį žaliais avižų daigais ir raudonaisiais runkeliais aikštelėje išrašė savo Sąjungos ženklą. Parodoje savo gamybą išstatė 37 rateliai, iš viso 1080 narių: Telšių apskr. 25 rateliai, Tauragės — 4, Kretingos — 5 ir Raseinų — 3. Jauniesiems ūkininkams už jų gaminius paskirta 10 sidabro medalių, 14 pirmojo ir 12 antrojo laipsnio pagyrimo lupų ir išduota 2.100 litų premijų pinigais. Be to, Šiaulių „Maisto" fabrikas paskyrė jiems 600 litų 20 ratelių veisliniams paršiukams įsigyti.

Parodos metu buvo atidarytas Žemaičių krašto muziejus, suruošta žemaičių dailininkų paroda ir žemaičių rašytojų literatūros vakaras. Žodžiu, rugsėjo 3—4 dieną visi žemaičiai parodė savo kūrybines jėgas, parodė, ką jie nuveikė per 20 metų nepriklausomo gyvenimo įvairiose srityse ir kokią padarė pažangą. Dėl to į tą taip retą šventę nuvyko tūkstančiai lietuvių-žemaičių iš tolimiausių savo krašto apylinkių. Į tas iškilmes atvyko daug svečių. Ypatingai gausūs buvo svečiai iš Kauno, su žemės ūkio ministeriu agr. J. Tūbeliu priešakyje. Visi svečiai gėrėjosi žemaičių darbštumu, pažanga, turtingumu. *Agr. J. Jankauskas.*

Bičių paruošimas kitiems metams

Motinų keitimas

Kurios šeimynos per vasarą pakankamai nesustiprėja ir medaus duoda mažiau, negu kitos šeimynos, tai čia būna motinos kaltė. Jeigu anksčiau motina nebuvo pakeista, tai naudinga bent dabar ją pakeisti nauja, jauna, šiemete motina.

Taip pat reikia pakeisti senosios 2—3 metų motinos, nes jos žiemą dažnai numiršta, o šeimyna be motinos žiemą labiau nerimauja, todėl daugiau maisto sunaudoja ir labiau nusilpnėja. Pavasarį motinos beveik 2 kartu brangesnės ir jų labai sunku gauti.

Motinos senumą, jeigu ji nežymėta, ne visada galima žinoti iš užrašų; nes bitės be spietimo dažnai atnaujina motiną.

Sena motina rudenį anksčiau nustoja dėjusi kiaušinėlius, kūnas būna labiau plikas, žvilgantis, pilvelio galas dažnai korius siekia, kada motina eina, dažnai būna sparnų kraštai iškandžioti ir panašiai. Smulkesnį senos motinos pažymių aprašymą galima rasti knygoje „Bitininkystė".

Dabar seną ar blogą motiną galima pakeisti tiktai nauja apvaisinta motina. Leisti pačioms bitėms užsiauginti motiną arba duoti neapvaisintą motiną negalima, nes dabar tranų mažai, jie nusilpnėję, todėl dažniausiai motina jau negalėtų apsivaisinti.

Dabar bitės motiną sunkiau priima, negu vasarą, todėl duodant naują motiną, reikia prisilaikyti didesnių atsargumų.

Atėmus senąją motiną, tuojau galima duoti naująją motiną, bet būtinai narvelyje.

Aprūpinimas maistu

Visuose kraštuose mokslinių įstaigų ištirta, kad žiemai bitėms cukrus yra sveikesnis, kaip medus ir ypatingai cukrus naudingas toms bičių šeimoms, kurios serga nozematoza (bičių apkrečiamas viduriavimas) arba kurioms bičių šeimoms tenka žiemoti neramiose

sąlygose. Todėl, jeigu jau tenka penėti, tai penėkite tiktai cukrumi.

Pirmiausia kyla klausimas, kada geriau penėti. Ten, kur jau medonešis pasibaigė, galima penėti žiemai. Jeigu pilni koriai perų, tai dar tenka palaukti. Kada koriai pratuštės, tada ir penėkite.

Jeigu koriuose yra tamsus medus, kurį dažniausiai bitės surenka nuo medžių lapų, vadinamas „lipčius", tai korius su šituo medumi reikia išimti, o duoti naujus pasiūtus korius ir penėti cukraus sirupu, nes nuo lipčiaus žiemą bitės dažnai numiršta. Lipčių bitės dažniausiai surenka miškuose.

Kiekvienai šeimynai reikia palikti ne mažiau, kaip 8 kg maisto. Stipresnėms šeimynoms reikia palikti 12—16 kg.

Geriausia, kad kiekviename koryje būtų $1^1/_2$ — 2 kg. maisto arba kad uždengto maisto būtų apie pusė korio.

Prieš penėjimą reikia lizdas susiaurinti. Reikia palikti tiktai tiek korių, kiek bitės tirštai aptūpia, nes vėliau bičių dar sumažės. Jeigu penėti nesusiaurintame lizde, tai bitės maistą dės į kraštinius korius, kuriuos vėliau teks išimti.

Penėti reikia tirštu cukraus sirupu, kurio sudarymui ima cukraus 2 dalis, o vandens 1 dalį. Kad cukrus greičiau ištirptų, naudinga imti karštą vandenį. Virinti nereikia. Kada sirupas ataušta ligi šviežio pieno šiltumo, galima duoti bitėms. Kokių nors rugščių ar ko kito į sirupą nereikia dėti.

Bites penėti galima tiktai saulei nusileidus. Jeigu penėti dieną, tai dažnai bitės pradeda viena antrą plėšti ir piautis.

Kada bitės penimos, tai būtinai reikia lakas sumažinti ir visus avilių plyšius gerai apkamšyti, nes dažniausiai prasideda plėšimas ir silpnąsias šeimynas apiplėšiama.

Jeigu yra silpnų šeimynų, tai penėjimo metu geriausia jų lakas užtaisyti tinkleliu, kad kitos bitės prie jų neprieitų ir tiktai pavakare išleisti palakstyti. Laka atidaroma tiktai tiek, kad galėtų išeiti 1—2 bitės. Juo šeimyna silpnesnė, tai ir laką mažiau atidaro.

Kada šeimynoje būna jauna motina, o šeimyna pakankamai stipri, tai ilgą laiką perai neišsibaigia. Kad nenusivėlavus su penėjimu, pradedama penėti ir perams esant. Kada perai rugsėjo pabaigoje pasibaigia, tai vidurinius korius, kuriuose yra mažai medaus, visai išima, o palieka tiktai tuos korius, kuriuose medaus yra apie pusė korio.

Kurie koriai beveik pilni medaus, tai juos stato lizdo šonuose.

Agr. J. Kriščiūnas.

Ilgais vakarais pasiskaitykime

Rudeniop darbai laukuose mažėja, dienos trumpėja, o naktys vis eina ilgyn ir ilgyn. Laukus nuvalius ir žiemkenčius pasėjus, laukuose darbų beveik nebelieka. Reikia dar tik prieš žiemą giliai suarti laukus. Tačiau rudenį darbo daug mažiau, nei pavasarį ar vasarą. Ūkininkas rudenį mažiau nuo darbų pavargsta, o sulaukęs rudens gėrybių, geriau pavalgo, ilgomis naktimis geriau pasilsi, vadinas, anksti, vos saulei nusileidus, miego dar nesinori. Tad kur dėti ilgi vakarai? Kaimo žmonės įvairiai juos praleidžia. Vieni naudingiems darbams, kiti šiaip sau pradūlinėja: ar tai pas kaimyną be jokio reikalo prasėdi arba dar blogiau, iki išryčių kortomis lošia ir dažnai pralošia paskutinį skatiką. Tie, kurie ilgais vakarais randa namie darbo, o rasti visada galima, nes apie namus ir namuose darbų niekad netrūksta, sunaudoja laiką produktingai. Blogiau su antraisiais, su tais, kurie nenorėdami vakarais ką nors dirbti, slankioja iš kampo į kampą, iš kaimyno pas kaimyną, prataūškia kartais visokiais niekais ilgiausias valandas. Taigi praleidžia laiką be jokios naudos nei sau, nei kitiems. Tuo tarpu ūkininkai, ypač jaunesnieji, galėtų vakarus paskirti savęs lavinimui — naudingų dalykų pasiskaitymui. Dabar į kiekvieną kaimą ateina lietuviškų laikraščių, atsiranda ir lietuviškų knygų. Dienos metu nėra kada jų skaityti, bet vakarai, tai pats geriausias laikas perskaityti gautą laikraštį. Laikraštį reikia paskaityti ne tik sau, bet ir visai šeimai, kuri vakarais esti pirkioje. Nevisi dar kaime moka gerai skaityti, kitas ir moka, bet dar skaityti neįpratęs. Tokiais atvejais labai naudinga, kai vienas kuris šeimos narys, paprastai jaunesnis, geriau mokąs skaityti, susirinkusiems perskaito laikraštį garsiai ir dar kai kuriuos, sunkiau suprantamus dalykus, paaiškina. Paprastai tokio garsaus visai šeimai skaitymo metu prasideda tarp klausančiųjų ir diskusijos, pasikalbėjimas svarbesniais ir įdomesniais klausimais. Per tokius pasikalbėjimus ir net ginčus laikraštyje iškeltais klausimais daug dalykų paaiškėja ir išryškėja. Dar įdomesnis gali būti laikraščio skaitymas tada, kai susirenka keli kaimynai. Tada pasidaro tikras diskusijų vakaras kaime. Laikraštyje paduotos žinios praplečiamos pačių ūkininkų patyrimais, atsiminimais, pergyvenimais ir įgytomis žiniomis iš kitų laikraščių, knygų ir net paprastų paskalų, žmonių kalbų miestelyje, turguje, bažnyčioje. Toki bendri laikraščių skaitymai su diskusijomis, pasikalbėjimais ir ginčais yra be galo kaimui naudingi. Dėl to kai kuriose vietose jau taip ir daroma. Ypač įprato taip pasikalbėti ten, kur buvo lietuviškos skaityklos. Dabar, nors ten skaityklų jau nėra, bet žmonės dar vis susirenka pasišnekučiuoti. Tokiame pasišnekučiavime būtinai reikalingas ir laikraštis, o dar geriau keli, įvairių pakreipų laikraščiai — tada diskusijos esti gyvesnės.

Be laikraščių, labai svarbu skaityti ir knygos. Kaimo jaunimas knygą jau vis labiau mėgsta. Ypačiai mėgsta skaityti apysakas, romanus, vaizdelius. Tai jau labai geras dalykas. Bet be apysakų ir romanų yra dar kitokių — rimto turinio knygų. Jos, žinoma, ne tokios įdomios pasiskaityti, bet užtai iš jų nauda didesnė. Ūkininkams, be abejo, naudingiausios knygos yra apie ūkį. Jų daugiausia ir reikėtų skaityti. Knygos skaitymas, tai kaip mokyklon lankymasis. Ūkio mokyklų nėra tiek kad kiekvienas ūkininkas galėtų jas pereiti. Užtat su ūkiškomis knygomis galima pasidaryti tam tikra ūkio mokykla namie, galima iš jų išmokti teoretiškų dalykų savo pirkioje, o paskui įgytas žinias išmėginti išbandyti praktikoje savo ūkyje. Tai būtų mūsų ūkininkų lyg rudens ir žiemos žemės ūkio mokyklos. Vasarą dirbama laukuose, o rudens ir žiemos ilgais vakarais iš knygų pasimokoma teoretiškų dalykų. Tokiam tikslui pasiekti būtinai reikia turėti nors nedidutis, bet svarbiausių ūkiškų knygų knygynėlis. Negalint daugiau jų nusipirkti, galima susitarti su kaimynu taip, kad vienas jų vienokių knygų įsigys, antras kitokių, o paskui, reikalui esant, galės knygomis keistis. Tai būtų ir pigiau, o nauda vis ta pati.

Skaitant knygas — šiaip sau pasiskaitymus ar specialias, ūkiškas knygas— taip pat labai naudinga perskaitytos knygos tema pasikalbėti, padiskutuoti keliems susirinkus. Po šitokių pasikalbėjimų ir net ginčų aptarti dalykai ilgiau galvoje pasilieka, vadinas, išeina visiems ginčų dalyviams į naudą. Be to, per diskusijas mažiau aiškūs dalykai išryškėja, pasidaro suprantami. Po diskusijų greičiau atsiranda noro knygoje paduotas žinias patikrinti praktikoje ir pačiam įsitikinti, ar knyga arba kaimynas, kuris kitaip teigė, kartais neklydo. Kad diskusijos būtų dar įdomesnės, galima susitarti iš anksto, kad tada ir tada bus kalbama tokiu ir tokiu klausimu. Tada norintieji tokiame pasikalbėjime dalyvauti, galės kiek tam reikalui pasirengti: paskaityti vieną kitą knygą, permesti laikraščius. Tada, pradėjus pasikalbėjimą, bus ne tik kam klausyti, bet ir pakalbėti. Tokių pasikalbėjimų nauda būtų tikrai labai didelė.

Jei šitaip kaimo žmonės sunaudotų laisvas ilgų rudens ir žiemos vakarų valandas, tai išeitų pačių surengta tam tikra mokykla, kuri jiems duotų naudingų žinių. Be to, imdami skaityti ilgais vakarais knygas ir laikraščius, atprastų nuo blogų įpročių — kortavimo, niekų tauškinimo ir laiko gaišinimo. Taigi nauda būtų keliariopa. Kas to dar nepamėgino, tepamėgina — tikrai nesigraudins taip padaręs.

Agr. M. Kraužlys.

Skaitykite ūkiškas knygas bei laikraščius ir mokykitės pavyzdingai ūkininkauti.

SVEIKATA UŽ AUKSĄ BRANGESNĖ

Kas daryti, įkišus ranką į mašiną

Viena iš dažniau pasitaikančių nelaimių yra rankos įkišimas į mašiną.

Kai ranką įkiša į kuliamąją, minamąją, akselinę, mėsos malamąją ar kitokią mašiną, tuojau reikia įbrukti pagalį, kad mašina sustotų. Kiekvienas, kas dirba arti prie mašinos, privalo turėti prie savęs pagalį, kad galėtų, reikalo ištiktas, ūmai sustabdyti mašiną. Kai ji sustoja, ranką iš jos reikia išimti labai pamažu ir atsargiai. Paprastai iš rankos labai smarkiai bėga kraujas. Nukentėjusį reikia paguldyti aukštielninką, ranką laikyti iškeltą kiek galint aukščiau. Jei kraujas nesustoja bėgęs, reikia užveržti ranką virve aukščiau alkūnės, per apdarus ir veržti tol, kol kraujas nustos bėgęs. Nuo kruvinos rankos reikia nurankioti šiaudus ir kitus stambesnius nešvarumus. Smulkesnių nešvarumų rankomis rankioti negalima; juos tik reikia nuplauti — užpilti ant sužeistos rankos iš kibiro švaraus vandens, geriausiai — šaltinio. Jei yra jodo, juo reikia ištepti visą ranką (taip pat ir žaizdas). Po to ranką reikia stipriai ir storai suvynioti į švarią, tik išskalbtą paklodę, o paskum padėti aukštai ant dviejų priegalvių. Virve užveržtos rankos laikyti ilgiau kaip dvi valandas nieku būdu negalima.

Paklodę, prisigėrusią kraujo ir visai paraudonavusią, reikia pakeisti kita. Toliau reikia skubėti pas gydytoją, kuris tik pats galės gydyti arba patars kaip reikia gydyti.

Niežai

Niežai—apkrečiama liga. Jos žadintojas—erkė, kuri įlindusi į odą, pamažu po jos paviršium slenka tolyn, paskui save palikdama savo kiaušinėlius, iš kurių išsirita kitos erkės.

Požymiai. Pirmučiausia—tai didelis, „saldus" niežėjimas, kuris ypač yra didelis, kai ligonis sušyla ir guli patale. Niežėjimas tiek „saldus", kad ligonis nesusilaiko nesikasęs ir tuo būdu padaro daug sąkasų. Jeigu ligonis nešvarus (o ypač jo panagės), tai čia galima į odą įnešti dar ir kitų ligų—votį, ekzemą ir t. t. Su įsiveisusiais niežais kūnas (dažniausiai rankos, strėnos, bet niekuomet ne veidas) turi raudonų taškelių arba mažų pūslelių, spuogelių, po du netoli vienas nuo kito, o tarp tokių dviejų židinėlių galima įžiūrėti rausvą sujungimą — tai erkės takas. Jisai turi nuo 2 iki 10—15 mm ilgis. Žmonės žino, kad tokių erkių takų esti dažniausiai tarpupirščiuose. Bet jeigu tarpupirščiai sveiki, tai dar nereiškia, kad nėra niežų. Niežai dar mėgsta vietas apie pažastis, aplink spenelius, bambą, pilvą, strėnas. Erkė dažnai įsiveisia vaikų paduose ir delnuose.

Besikasant erkė iš vienos vietos pernešama į kitas, o tuo pačiu plečiama niežų liga.

Jeigu nori erkės taką pamatyti ryškiau, įtariamą vietą patepk plonai rašalu, tai takas pasidarys ryškesnis; jis bus žymus ir tada, kai rašalą nutrinsi.

Gydymas. Patsai pasiryžk gydytis tiktai tada, kai esi įsitikinęs, kad čia ne kas kitas, o niežai. Nesupainiok niežų su ekzema (čia židiniai šlapiuoja), nes tuo būdu gali pats sau pakenkti. Niežams gydyti vaistinėje nusipirk Vilkinsono tepalo (Ung. Wilkinsoni 150.0 — 200.0) ir jo įsitrink į visą kūną, išskyrus, galvą ir veidą. Dabok, kad neliktų neįteptos nė vienos vietelės, kad tepalas pasiektų kiekvieną gydomąją kūno dalelę, kur tik gali būti erkė. Taip reikia padaryti 3 vakarus iš eilės, o jau ketvirtą — gerai išsimaudyti su muilu (pirtyje, vonioje). Išsimaudęs nepamiršk apsivilkti švariais skalbiniais ir švariai pasikloti lovos, kad neapsikrėstum iš naujo. Nešvarius skalbinius išvirink, išskalbk. Jei tai nepagelbėjo, pagalvok, ar kartais neapsirikai, ir tuojau paskubėk pas gydytoją.

Ekzema

Ekzema pasitaiko labai dažnai. Svarbiausios ligos žymės—odos paraudonavimas, niežtėjimas ir židinio šlapiavimas. Tas vietas, kur atsirado ekzema, labai norisi kasyti, bet kasantis skaudžiai niežti. Visa tos ligos apimtoji vieta parausta, tenai iššoka mažyčių pūslyčių, kurios trūksta, ir visas židinys ima šlapiuoti. Jo paviršiuje skysčiai sudžiūsta, ir todėl jis atrodo padengtas medaus spalvos ar nešvariai gelsvos spalvos pluteliu. Jeigu šito židinio negydysi, tai į jį iš oro nuguls daug dulkių ir bakterijų, dėl ko židinys pradės pūliuoti, plėstis ir gali būti dar blogiau.

Ekzema tęsiasi ilgai ir nelengvai pasiduoda gydoma. Visai negydoma arba neganėtinai gydoma, ji virsta nuolatine, kuria pagydyti dar sunkiau.

Ekzema dažniausiai paliečia pakinklius, sulenkiamąsias alkūnių dalis, veidą, galvą, lytines dalis ir t. t., o kartais išberia net visą kūną.

Priežastys — kartais maistas, žarnų pakrikimai, kai kurie vaistai ir gėlės, kraujo indų išsiplėtimas ant blauzdų, odos erzinimai trinantis, kasantis (utėlės!), kartais rūbai, kai kurios ligos ir t. t.

Gydymas sunkus. Jeigu židinys šlapiuoja, dėk ant jo 4 kartus per dieną švarius kompresus iš 3% boro rūgšties ar Burovo vandens. Tik kai kompresas išdžius, jį tuoj numesk, o, uždėdamas kitą kartą, paimk vėl švarų lininį skudurėlį, o nešvarų išplauk ir tik tada gali jį iš naujo pavartoti. Jeigu tas nepagelbėjo, tai jau be gydytojo neapsieisi—važiuok pas jį ir stropiai daryk, ką patars.

Pleiskanos ir plaukų slinkimas

Ši liga rūpi visiems, nes niekas nenori nuplikti. Kad nuo to nemalonumo išsigelbėjus, reikia susekti jo priežastis; o jų yra nemaža.

Dažnai galva pleiskanoja nuo įvairių jos odos grybelinių ligų, kurių dėliai labai nuslenka plaukai, kas gali labai subiauroti galvą.

Pleiskanų atsiranda dar ir tada, kai plaukai perdaug riebūs, o ypač nešvarūs (pvz, kai yra utėlių, retai mazgojami). Tačiau plaukus per dažnai plauti irgi negera, nes tada jie pasidaro sausi ir taip pat atsiranda pleiskanų. Taigi, reikia sugebėti rasti vidurį.

Galvos oda gali pleiskanoti, ir plaukai slinkti dar ir dėl kitų galvos odos ligų. Kada galvos oda nešvari, įdegusi, tai į ją ir jos plaukų šakneles greitai gali įsimesti liga — pradėti slinkti plaukai. Taip pat galvos plaukai dar slenka ir dėl bendrų žmogaus kūno ligų, dėl buvusios ligos, dėmėtosios šiltinės, bendro nusilpimo ir t. t. Lopais pradeda kristi plaukai, kai liga paliečia tam tikrus nervus, kai pakrinka tam tikros kūno liaukos, kai turi sifilį ir t. t. Tam labai pakenkia ir didesni dvasios sukrėtimai. Kartais plaukai slenka ir dėl paveldėjimo, kada, sulaukę tam tikro amžiaus, tos šeimos nariai ima plikti. Trumpas plaukų kirpimas nesumažina jų slinkimo.

Gydymas. Trinkdamas galvą vartok minkštą vandenį; jis turi būti virintas ir ganėtinai šiltas (negalima plauti galvos šaltu vandeniu). Muilą vartok tualetinį, kurs neturi jokių vaistų (pvz. deguto, boro, sieros, timolo ir t. t) priemaišų. Trenkamą galvą gerai trink pirštais ir nagais. Bijoti, kad plaukai labiau kris, nėra ko, nes, pav., arklius gana smarkiai šukuojame geležinėmis šukomis, tačiau jiems nuo to tik geresni plaukai auga. Smarkiai galvą trinkdami, mes plaukus pašome, traukiame jų šaknis, nuo to jos sustiprėja, kaip sutvirtėja bulvių ir runkelių šaknys, kada jos yra bent kiek pajudinamos. Išplovęs muilą, baik galvą trinti minkštu vandeniu (šiltu), į kurį išspausk vienam dubeniui vandens vienos citrinos sunką. išplovęs galvą. tuoj gerai išsisausink ją rankšluosčiu. Kiekvieną rytą šukok galvą tankiomis šukomis. Kai negelbsti, kreipkis į gydytoją.

MOTERŲ DARBAI

Motinos džiaugsmas

Kiekvienos motinos didžiausiu rūpesčiu ir pareiga yra išauklėti savo vaikus gerais, dorais žmonėmis. Geri tokie vaikai, kurie senų savo tėvelių neapleidžia ir gražiai sugyvena su kaimynais. Džiaugiasi sena motutė, kad jos vargai, rūpesčiai ir ašaros, auklėjant vaikus, nenuėjo niekais. Gera yra ir tiems geriems vaikams, nes juos žmonės myli, gerbia ir visame jais pasitiki.

Dabar pažiūrėkime, kaip pavyzdinga motutė auklėja savo vaikus, kol pasiekia tikslą. Aišku, kad stebi savo mažo sūnaus ar dukrelės visus įpročius ir pomėgius. Geruosius ugdo, bloguosius, kiek galėdama, rauna su šaknimis iš jų širdelės. Pratina vaikus pamėgti darbą, tvarką ir švarą. Motutė vaiko labui dirba ir su savim vedasi savo mažąjį sunelį, rodo jam, kaip reikia dirbti, o vėliau aiškina, kokią naudą duoda darbas ir kad joks darbas žmogaus nežemina, bet aukština. Ir auga sūnelis darbininkas, dešinioji tėvelio ranka.

Nepamiršta geroji motutė pratinti savo vaikus atlikti visus darbus tvarkingai, švariai. To darbo ji imasi visų pirmiausia. Motutė saugoja savo mažyčius, kad nesiprausę ir nesusišukavę nesėstų prie stalo. Pavalgę, riebaluotomis rankomis neimtų knygų ir nesineštų prie stalo, kol nesutvarkyta indai. Išleisdama vaiką iš namų mokyklon ar pas kaimyną, pašvenčia keletą minučių laiko, apžiūri vaiko drabužėlius, ar švarūs, nesuglamžyti ar visur užsegiotos sagos.

Tai štai kaip senoji motutė susilaukia džiaugsmo senatvėje. Ji negaili laiko, savo sveikatos, gerų žodžių, o kartais ir griežtesnių bausmių, pratindama vaiką prie tvarkingumo ir švaros. Ir jos pasišventimas nenueina niekais.

Kai iš mažens vaikas įpras būti tvarkingu, tai tokiu jis pasiliks ir užaugęs. Negerai, jei motina nuolat pati tūpčioja aplink vaiką, jį tvarkydama. Ką gali pats vaikas padaryti be motinos pagelbos, tegul daro. Atliktas darbas suteiks jam džiaugsmo, ugdys savarankiškumą. Jis ir kitą kartą pats tą darbą su pasididžiavimu atliks.

Taigi, motinos, jei kartais jums tenka nusiskųsti vaikais, kad jie ne tokie, kokių jus norėtumete, apmąstykite, ar auklėjote juos tokiais, kokių dabar reikalaujate. Kol buvo mažas nešiojotės ant rankų, o vos pradėjo statyti pirmuosius žingsnelius, paleidote nuo savęs ir tik, laikui atėjus, pavalgydindavote ir tai viskas Nežinojote, kuo vaikas įdomaujasi, kuo džiaugiasi, kada verkia ir t. t. Jį auklėjo kiti šeimos nariai, kurie jo įpročius ir pomėgius mažiausia pažinojo. Mažai rūpinaisi juo mažiuku, nereikalauk, kad jis rūpintųsi tavimi senatvėje. Kokį grūdą sėjai, tokį vaisių davė.

Sesute, mieste laimės nerasi

Kasmet daug jaunų sodžiaus mergaičių iškeliauja miestan laimės ieškoti. Dažnai važiuoja mergaitė kokios nors miestiečių šeimos .kviečiama, bet neretai pasitaiko tokių, kurios atvažiuoja niekeno nekviečiamos, ot taip sau pabūti pas pažįstamus ir tuo tarpu gal susiras tarnystė. Nusibodo jai savo sodžiaus žmonės, nusibodo pievos gėlėtos, nusibodo juodas laukų darbas. Tikisi mieste gerai uždirbti, šio to išmokti, o gal ir už pono ištekėti, na ir parvažiuos namo miestiškai apsirėdžiusi. O kaip gi, jos kitaip ir nevadins, tik ponia ar poniute.

Praeina viena ir kita ilga savaitė, o darbo kaip nėra taip nėra.

Prasideda vargas ir badas ima žiūrėti į akis. Tik, štai, netikėtai, laiminga pažintis, kelios puikios, smagios panelės miestietės. Siūloma gera tarnystė, puikus uždarbis, geras valgis, draugystė, linksmumai. Naujai pažintos draugės puikiai išsipuošusios, pasakoja apie gerą, be rūpesčių gyvenimą, pasakoja, kaip dovanomis kasdien apipilamos, kaip vyną geriančios vietoje vandens.

Laiminga jaučiasi mūsų lietuvaitė, kad rado tokią gerą tarnystę ir malonias drauges. Eina su jomis į didelius puikius namus, kurių durys iš lėto sunkiai užsidaro paskui ją. Ir nepagalvojo mūsų skaisti lietuvaitė, kad iš ten jau sunku bus jai grįžti, kad ir norėtų. Ten mandagūs ponai ir malonios ponios reikalaus iš jos didelės aukos, nes užtai mokės jai algą.

Po kiek laiko nelaimingoji lietuvaitė prisimins savo gimtąjį sodžių ir artimuosius, norės mesti draugus, palikti miestą į grįžti į baltais dobiliukais kvepiančias lankas, bet jau bus per vėlu...

Ką tu sesute, parveši tada savo tėveliams ir artimiesiams? — Gal tik didžiausį skausmą ir nusivylimą širdyje, gal ašarotą, suvytusį veidą ir liūdnas paraudusias akis. Iš baltų dobiliukų nenusipinsi vainiko ir neužsidėsi ant galvos, nes tavo širdis verks iš nusivylimo, kad pražūdei savo jaunystę, bet išsvajotos laimės mieste neradai.

Brangios lietuvaitės, neturėdamos jokių gerai pažįstamų žmonių mieste, kurie galėtų jums padėti rasti tinkamą tarnystę, nevažiuokite vienos ten laimės mėginti. Nes greičiausiai užuot laimės susirasite visam amžiui skaudžią nelaimę.

Lempos

Artinasi rudens ilgieji vakarai. Reikės kelias valandas vakaruoti prie lempos šviesos. Todėl šeimininkėms pravartu bus sužinoti, kaip prižiūrėti lempą kad jos šviesa būtų aiški ir negadintų mums akių.

Kada matysime, kad vakare reiks žiebti lempą, tai iš anksto, dieną reikia pripilti į ją žibalo ir paruošti, kad vakare tektų tik užžiebti.

Nereikia pilti labai pilnos lempos žibalo, nes bėgs per kraštus. Dažnai nusiskundžiame, kad trūkinėja lempų stiklai. Taigi negalima lempos iškarto degti, jei ji stovėjo labai šaltame kambaryje. Nedekime lempos, jei yra skersvėjis (oro traukimas), gali stiklas trūkti. Jei norime gerai išvalyti lempos stiklą, reikia turėti tam tikrą šepetėlį lempų stiklams valyti. Prižiūrėkime, kad nebūtų užsikimšusios skylelės ar plyšeliai, kuriais eina oras į ugnį. Jei lempos dagtis (knatas) nelygus, tai reikia jį apkarpyti, kad šviesa neišsikeltų ragais viršun, nes nuo nelygios šviesos sprogsta lempos stiklas ir lempa rūksta. Galima užgrūdinti stiklus, jei juos sudėsime puodan su šienu, užpilsime vandeniu ir pavirinsime ant mažos ugnies apie 15 minučių. Kai jau stiklai kiek pavirs, tai nukėlę puodą nuo ugnies, duosime stiklams vandenyje ataušti ir tik paskui, iššluostę vartosime.

Kiaušinienė su obuoliais

Paimti 3 ar 4 kiaušinių trynius ir tiek pat šaukštų vandens, 1 šaukštą cukraus ir pusę stiklinės pieno ir gerai išplakti. Taip pat, įdėjus truputį druskos, išplakti baltymus. Paimti keletą nuluptų, į griežinėlius supiaustytų obuolių, sudėti į ištirpintą keptuvėje sviestą ir, kai truputį apkeps, užpilti ant jų paruoštus kiaušinius ir įstatyti į orkaitę. Į stalą kiaušinienę galima duoti šiltą, bet galima duoti ir šaltą, tik duodant reikia apibarstyti cukrum.

Ryžiai su obuoliais

Išvirti piene ryžių (kiek imti pieno ir ryžių, pačios šeimininkės žinos, pagal šeimos didumą). Verdant ryžius, į juos įdėti truputį sviesto. Ryžius virti ar ant ugnies ar orkaitėje, tik virti uždengus ir jų nemaišyti. Tuo laiku, kai ryžiai verda, paruošti obuolius. Vyninius obuolius nulupti, supiaustyti nedideliais gabaliukais, sudėti į puodą, užpilti trupučiu vandens, įdėti cukraus, cinamono ir apvirinti. Paskui paimti randelį, ištepti sviestu, pabarstyti pyrago džiuvėsiais (trintu pyragu). Kai viskas suruošta, dėti ant randelio dugno eilę ryžių, paskui eilę obuolių, kol randelis prisipildys pilnas. Ant viršaus uždėti sviesto ir kepti krosnyje arba orkaitėje. Duodant į stalą taip paruoštus obuolius, reikia apipilti kokia nors sunka, bet galima duoti apibarsčius cukrum ir apipylus sviestu. Labai tinka apibarstyti maltu cinamonu su cukrum.

Užsiveiskime kultūrinių riešutų

Mūsų miškuose ir laukuose auga nemaža laukinių riešutų. Vienur kitur ir sodo pakraščiai yra nusodinti laukiniais riešutais. Bet apskritai iš laukinių riešutų naudos gauname neperdaugiausia. Pirmiausia šie riešutai nepasižymi savo geromis savybėmis, nes patys riešutai yra labai mažučiai, turi labai kietą kiautą ir labai mažą branduolą. Be to dar jie dažniausiai nuraškomi visai neprinokę, todėl jų parduodamoji vertė menka. Riešutų suvartojimas, kaip ir kitų vaisių, nuolatos didėja. Be vartojimo žaliame stovyje, nemaža riešutų suvartoja cukrainės, saldainių fabrikai ir p. Jų vertė maistingumo atžvilgiu yra didelė, nes juose yra apie 60% riebalų ir apie 16% baltiminių medžiagų.

Kultūriniai riešutai yra kilę iš šiltesnių kraštų, bet neblogai tarpsta ir šaltesniuose kraštuose. Kaip daugelio augintojų praktika rodo, kultūriniai riešutai gerai perneša net ir labai šaltas mūsų krašto žiemas. Taip, pavyzdžiui, net 1928-29 metų žiemą kultūriniai riešutai neiššąlo. Tas rodo, kad mes jų auginimą galėtumėm praplėsti. Pagaliau, jei mes sodiname sodo pakraščiais laukinius riešutus, tai užsodindami jų vietoje kultūrinius, turėtume žymiai daugiau naudos. Už atvežtus iš užsienių riešutus krautuvėse reikia mokėti 4—5 auks. kilogramui. Skaitoma, kad iš vieno krūmo galima gauti nuo 1/2 iki 3 kg. riešutų. Riešutai į nuolatinę vietą sodinami per 3 — 4 metrus. Tuo būdu, į hektarą galima susodinti apie 625 krūmus. Jei priimti vidutinį derlingumą, kad ir po 1 1/2 kg iš krūmo, tai hektaras turėtų duoti apie 1000 kg derliaus.

Nėra būtino reikalo sodinti didelius riešutynus. Užtektų sodų pakraščius kultūriniais riešutais apsosodinti ir tai jau būtų daug naudos ir grožio.

Turint galvoje, kad riešutai auga gana greit, jie jau pradžioje sudaro sodui uždvėją.

Lazdynai dirvai didelių reikalavimų nestato; jie neblogai tarpsta kaip sunkesnėse, taip ir lengvesnėse dirvose. Riešutai, kaip ir kaulavaisiai reikalauja kalkingos žemės.

Riešutai, kaip ir kiti vaismedžiai savo ypatybių per sėklas neperduoda, todėl juos reikia dauginti vegetatyviniu būdu. Dauginimui tinka vienerių arba dviejų metų ūgiai. Šiuos ūgius rudenį arba anksti pavasarį prilenkiame prie žemės ir prismeigiame šakutėmis (medžio kabliukais). Geriausia prilenkimo vietose padaryti griovelius ir juos pripildyti gera kompostine žeme. Prilenktą ūgį apipilame žemėmis, bet paliekame pačią viršūnę išsikišusią iš žemės. Patartina padaryti ūgių užpiovimą—užkirtimą iš apačios, tuomet lengviau įsišaknyja. Vasarą prilenkti ūgiai sudaro šaknis ir sekančiais metais pavasarį juos galime atkirsti nuo motininio krūmo. Jauni lazdynukai sodinami atskirai į lysvę, kur dar auginami vienerius metus ir po to jau galime juos sodinti į nuolatinę vietą.

Lazdynų dauginimas yra visai nesudėtingas. Todėl, pirmai pradžiai įsigijus tik keletą krūmų, vėliau iš jų patiems galima prisidauginti. Ypač motininių krūmų įsigijimu turėtų susirūpinti mūsų medelynų savininkai. Norinčių auginti riešutų jau atsiranda nemaža, bet vietiniuose medelynuose visai negalima gauti jų pirktis. Mūsų sąlygose gali gerai augti, tad turime jų kultūra susirūpinti. Iš *„Ū. P."*.

Kokie valsmedžiai tinka mūsų krašto sąlygoms

Praėjusiame „Ūkininko" numeryje buvo rašyta, kaip galima šiemet užsisakyti vaismedžių skiepų. Ši kartą nurodysime vaismedžių atmainas, kurios tinka mūsų krašto klimato sąlygoms ir yra geros prekybinės vertės. Ne visos, kaip žinome, vaismedžių atimainos gali pakelti mūsų ilgų žiemų didelius šalčius, o dar mažiau yra šalčiams atsparių vaismedžių atmainų, kurios veda labai gerus vaisius. Todėl vaismedžių atmainų pasirinkimas, užsodinant naujus sodus, turi labai didelės reikšmės.

Todėl prieš keletą metų Lenkijoje susidarė, taip vadinama, pomologinė komisija, kuri ištyrė geresnes vaisių atmainas visame krašte ir laikinai nustatė, kurių atmainų vaismedžiai kuriose vietose tinka auginti. Vėliau, kai bus ištirta daugiau atmainų, gal jų kiekis bus didesnis, kaip dabar nustatyta. Tada ir pasirinkimas bus geresnis pagal vietos sąlygas.

Dabar paduodame laikinai nustatytas vaismedžių atmainas, kurios tinka mūsų kraštui pagal vaivadijas.

Vilniaus vaivadijoje

patariama sodinti šių atmainų skiepai:

a) **Vasarinių obelų** — 1) *Latviški geltonieji alyviniai,* 2) *Balti popieriniai* (labai panašūs į alyvinius, tik dar ankstyvesni), 3) Baltieji saldūnai (Lietuviški cukriniai).

b) **Rudeninių obelų** — 1) *Beržinykų ananasai,* 2) *Charlaminiai* (Borovinka), 3) *Latviški Gravenšteino,* 4) Strumiliniai (pilkieji).

c) **Žieminių obelų** — 1) *Antoniniai akmeniniai,* 2) *Lietuviški pepinai* (glogeriniai), 3) *Montviliniai.*

Naugardėlio vaivadijoje

a) **Vasarinių obelų** — 1) *Latviški geltonieji alyviniai,* 2) *Balti popieriniai.*

b) **Rudeninių obelų** — 1) *Latviški Gravenšteino,* 2) *Strumiliniai* (pilkieji, moliniai, 3) *„Titówka".*

c) **Žieminių obelų** — 1) *Antoniniai akmeniniai,* 2) *Košteliai.*

Baltstogės vaivadijoje

a) **Vasarinių obelų** — *Latviški geltonieji alyviniai,* 2) *Balti popieriniai.*

b) **Rudeniniai** — *Kronseliniai.*

c) **Žieminiai** — 1) *Antoniniai,* 2) *Boikeno,* 3) *Lietuviški pepinai* (glogeriniai), 4) *Košteliai,* 5) *Oberlando avietiniai* (Malinowa Oberlandzka).

Kriaušių atmainos visose aukščiau išvardintose vaivadijose patariama auginti šios: 1) *Bausko Bera,* 2) *Begrūdinė* (Beziarnkówka), 3) *Bergamotai* (Bergamotka), 4) *Šilkinė,* 5) *Lietuviška vyninė.*

Slyvų atmainos tos pačios visose trijose vaivadijose: 1) *Baltoji Damasceno,* 2) *Viktorija.*

Vyšnių atmainos: Vilniaus vaivadijoje — 1) *Vladimiro* ir 2) *Žagarės.*

Naugardėlio vaivad.: 1) *Ostheimo* ir 2) *Stiklinė* (Gros Gobet).

Baltstogės vaivad.: — 1) *„Lutówka",* 2) *Ostheimo,* 3) *Stiklinė* (Gros Gobet).

Be to, dar iš obelų geriau tinka lengvoms žemėms: 1) Latviški alyviniai, 2) Baltieji popieriniai, 3) Charlaminiai, 4) Gravenšteino, 5) Antoniniai ir 6) Lietuviški pepinai. Jie taip pat gerai auga ir sunkiose žemėse. Beržinykų ananasai ir Montviliniai yra tipiški sunkių žemių mėgėjai, o lengvose žemėse blogai auga ir blogai dera.

Atsakymai skaitytojams

Br. V—liui Prancūzijoje Apie niežų gydymą rašome šiame „Ūkininko" numeryje, sveikatos skyriuje.

Al. Boguševičiui. Perkunsargiui šakutes būtų geriausia nusipirkti. Savadaibės šakutės nebus tokios geros, kaip perkamos. Šakutės turi būti padarytos iš tokio metalo, kuris gerai praleidžia elektros srovę. Be to šakučių galai turi būti padengti nerūdijančiu metalu, kuris lengvai praleidžia elekrą. Paprastai perkunsargio šakutės yra trišakės ir keturšakės su tiesia aukštesne viršūnyte viduryje. Paprastos savadarbės šakutės iš paprastos geležies neturės tokios jėgos, kaip perkamos, bet ir tokios šakutės gali būti naudingos, jei tik visas perkunsargis bus gerai įtaisytas. Šakutes su viela geriausia sujungti šrubu. Plačiau apie perkunsargių (žaibolaidžių) statymą galima prasiskaityti 1937 m. „Ūkininkų kalendoriuje".

Žemės ūkio gaminių kainos

Šių metų rugsėjo 9 d., Vilniaus Javų - Prekių Biržos pranešimu, buvo mokama už 100 kg auks.

Rugiai	14.75—15.75
Kviečiai	20.00—21.75
Miežiai	—
Avižos	14.50—15.00
Sėmenys	42 50—43.50
Vikiai	—
Lubinas (mėlynas)	
Kvietinės sėlenos	10.00—10.50
Ruginės sėlenos	8.00— 8.50
Sviestas 1 kg I rūšies urme	2.50
„ „ „ detal.	2.80
„ „ II rūšies urme	2.40
„ „ „ detal.	2.70
„ „ III rūšies urme	2.30
„ „ „ detal.	2.50
Kiaušinių 1 kg urme	1.20—1.30

Atsakomasis redaktorius ir leidėjas LIUDVIKAS CICĖNAS. „RUCH" spaustuvė, Vilnius, Totorių g. 6